

“Het kan wél: Nederland van het slot door groen gas met RENURE”

Den Haag, 25 juni 2026

Onderwerp: Aanbod versnelling productie groen gas

Geachte minister Van Essen,

Hierbij brengen wij u namens een breed consortium van partijen uit de landbouw- en energiesector een bod onder de aandacht onder de titel: "Het kan wél: Nederland van het slot door groen gas met RENURE".

De kern van dit aanbod is het realiseren van grootschalige investeringen in groen gas uit mest, om verduurzaming en energiezekerheid te versnellen. Met deze aanpak kan in 2036 (binnen 10 jaar) 50% van de in de toekomst beschikbare mest worden omgezet in groen gas met RENURE, goed voor circa 600 miljoen kuub extra groen gas en een verdrievoudiging van de huidige Nederlandse productie. Dit aanbod biedt een integrale versnellingsaanpak en kan ingezet worden als een van de bouwstenen van de bredere stikstofaanpak om Nederland van het stikstofslot te halen.

In de aanpak zullen wij toelichten:

- In welke bestuurlijke en maatschappelijke context dit bod is geplaatst;
- Aangeven welk handelingsperspectief en meerwaarde dit het Rijk biedt voor bestaande nationale doelstellingen;
- Welke inzet wij als betrokken partijen leveren;
- En onder welke voorwaarden dit bod daadwerkelijk verzilverbaar is.

Bijgaand treft u de voorgestelde versnellingsaanpak met de nadere onderbouwing en randvoorwaarden, met het oog op de uitvoering van deze opgave.

Met dit bod vragen wij het Rijk nadrukkelijk geen nieuwe beleidsdoelen te formuleren, maar om regie te nemen op de uitvoering van doelen die reeds zijn vastgesteld. Als marktpartijen zijn we bereid om substantiële investeringen te mobiliseren en gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor realisatie.

Wij gaan hierover graag met u in gesprek om deze aanpak verder te brengen.

Hoogachtend en met belangstelling voor uw reactie,

Namens partijen uit de landbouw-, energie- en financiële sector,

Ger Koopmans
Voorzitter LTO Nederland

Olof van der Gaag
Voorzitter NVDE

Stefaan Decraene
Bestuursvoorzitter Rabobank

Het kan wél: Nederland van het slot door groen gas met RENURE

Aan de slag met een doorbraak voor stikstofreductie, weerbaarheid en energiezekerheid

Nederland zit op slot. Vergunningverlening stagneert, het stikstofdossier belemmert onder andere verduurzaming van de landbouw, woningbouw, infrastructuur en de brede economische ontwikkeling. Tegelijk wordt gewerkt aan een weerbaarder en duurzamer Nederland met schonere energiebronnen en gewerkt aan een betrouwbaar energiesysteem dat minder afhankelijk is van andere landen.¹ Zo blijft Nederland draaiende, ook als het tegen zit. De landbouw en energiesector spelen hier een cruciale rol. Dit aanbod biedt een integrale versnellingsaanpak als een van de bouwstenen van de bredere stikstofaanpak om Nederland van het stikstofslot te halen. Dit willen we samen met het Rijk realiseren, om zo te werken aan meerdere nationale opgaven. Als Nederland van het slot wil, bieden we hiermee een concrete bijdrage die gelijk ingezet kan worden.

Aanbod voor partnerschap vanuit sectoren aan het Rijk

Dit aanbod richt zich op het realiseren van grootschalige investeringen in groen gas productie uit mest om verduurzaming van de landbouw én energiezekerheid te versnellen. Hiermee kan in 2036 (binnen 10 jaar) 50% van de in de toekomst beschikbare mest worden omgezet in groen gas. De aanpak richt zich op de productie van 600 miljoen kuub groen gas en leidt tot stikstofreductie in de hele landbouwketen². Met dit bod kan het kabinet:

- Een bijdragepotentie realiseren van een productie van 600 miljoen kuub groen gas, waardoor de productie van groen gas kan verdrievoudigen. Dit draagt bij aan energiezekerheid en strategische autonomie in een geopolitiek onzekere tijd en geeft bestaande aardgaslocaties en infrastructuur een duurzame bestemming voor productie, opslag en transport
- Een reductie van ~3,78 Mton CO₂eq. realiseren, dit is hoger dan de ambitie onder de bijmengverplichting.³
- Een Structurele stikstofreductie realiseren bij de deelnemende landbouwbedrijven, waarbij een substantieel aandeel kan worden geleverd van de aan landbouw gevraagde reductieopgave.^{4,5}

Dit alles met technieken die bewezen, schaalbaar en op korte termijn inzetbaar zijn. De aanpak is hiermee een win-win voor zowel de overheid als de landbouw- en energiesector.

Ketensamenwerking mét het Rijk

Als marktpartijen staan wij klaar om onze expertise, investeringskracht, data(analyses) en (kennis)netwerken te bundelen. Echter vraagt deze opgave ook om regie van het Rijk op cruciale randvoorwaarden, zoals vergunningverlening, voorrang op het gebied van e-congestie, ruimtelijke ordening, beleid en uitvoeringskracht. Alleen zo kunnen we deze doorbraak samen realiseren.

We zijn ons bewust dat externe factoren, zoals maatschappelijk- en politiek draagvlak, het toekomstig landbouw- en mestbeleid medebepalend is voor de haalbaarheid van deze versnelling. Dit bid is hierop ingericht. Uit de Quickscan stikstofuitstoot door PBL (2021)⁶ blijkt dat - zelfs bij een significante krimp van de

¹ Rapport Wennink https://www.rapportwennink.nl/downloads/rapport_wennink_12december2025.pdf

² De aanpak focust zich onder andere op stalmaatregelen met verse mest, monomestvergisting, RENURE-productie en voorschriften voor emissiearme aanwending

³ Puur gekeken naar de broeikasreductie zorgt vergisting van 30 mln ton mest tot een productie van 600 mln m³ groen gas. Vanuitgaande van een CI score van -/ 100 gram/MJ. Zorgt voor een reductie van: 600.000.000 m³ * 35 * 180 gram reductie t.o.v. fossiel/MJ / 1.000.000 = 3.780.000 ton CO₂ eq. (3,78 Mton)

⁴ Luuk Gollenbeek et al., Berekeningen emissies en economie voor verschillende scenario's voor verwaarding van rundveemest (2022), tabel 5.27 op pagina 42, scenario's 4.2 en 7; Zie: <https://edepot.wur.nl/569408>. De twee scenario's waarin stalmaatregelen worden gecombineerd met vergisting en strippen leiden tot 43% en 50% reductie in ammoniakuitstoot.

⁵ Verdoes, N., Casu, F., van Gastel, J., en Hekkert, G. (2023). Berekeningen over emissies, massabalansen en economie bij gezamenlijke monomestvergisting – scenariostudie voor energiecoöperatie Wijnjewoude. tabel 3 op pagina 11, scenario's 2a en 2b Zie: <https://edepot.wur.nl/640987>. Deze studie analyseert de emissies van ammoniak en broeikasgassen in de mestketen voor verschillende scenario's van centraal vergisten van rundveemest afkomstig van 26 bedrijven in en rondom het dorp Wijnjewoude. De studie laat een gemiddelde ammoniakuitstootreductie van 46% zien.

⁶ Verwachte krimp van de veestapel: <https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2021-quicksan-van-twee-beleidspakketten-als-vervolg-op-de-structurele-aanpak-stikstof-4694-2.pdf>

veestapel - er voldoende mest beschikbaar zal zijn om de groen gasdoelstellingen te realiseren. In de aanpak wordt ook expliciet rekening gehouden met het draagvlak.

Een direct inzetbare sleutel om Nederland van het slot te halen

Het bod vraagt niet om nieuwe beleidsdoelen te formuleren, maar een gerichte en samenhangende aanpak op reeds vastgestelde doelen. Wil het kabinet met ons de handschoen oppakken om deze versnelling te realiseren? Wij staan klaar om deze versnelling mogelijk te maken.

Hoe ziet onze aanpak er dan uit?

Aanleiding en urgentie

De uitspraak van de Raad van State van 18 december 2024⁷ belemmert de vergunningverlening voor projecten die bijdragen aan stikstofreductie en verduurzaming. De maatschappelijke en economische gevolgen zijn groot: de verminderde vergunningverlening leidt naar schatting in 2024–2030 tot 30,7 miljard euro aan omzetverlies en minimaal 15,1 miljard euro aan welvaartsverlies door stikstofschaade aan natuur en gezondheid.⁸ Naast vergunningen spelen ook ruimtelijke inpassing, congestie op het E-net, emissieborging, draagvlak en uitvoeringskracht een rol. De conclusie is helder: zonder gerichte versnelling en regie blijft Nederland vastzitten.

Tegelijkertijd heeft het kabinet vastgelegd dat Nederland in 2050 klimaatneutraal moet zijn.⁹ De netcongestie en geopolitieke onzekerheid maken duidelijk dat Nederland naast de klimaatdoelen nú oplossingen nodig heeft, zowel om het energiesysteem stabiel te houden als te werken aan onze energie-onafhankelijkheid.¹⁰ De landbouw- en energiesector spelen een sleutelrol in groen gasproductie, dat een impuls krijgt onder meer via de bijmengverplichting.

Wat hebben wij te bieden?

De landbouw- en energiesector bieden het kabinet een concreet en uitvoerbaar partnerschap om een bijdrage te leveren om de huidige impasse te doorbreken. De aanpak richt zich op stikstofreductie in de hele keten, onder andere op stalmaatregelen met verse mest, monomestvergisting, RENURE-productie en voorschriften voor emissiearme aanwending. Zo kan mest emissiearm, circulair en maatschappelijk verantwoord worden ingezet via bewezen technieken. De inzet maakt circa 600 miljoen kuub groen gas op jaarbasis mogelijk¹¹ en draagt daarmee substantieel bij aan de opgave uit de bijmengverplichting.

Dit draagt ook bij aan de verduurzaming van de landbouw, het versterken van het verdienmodel voor boeren, dierwelzijn door verse mest af te voeren en potentieel kunstmestkosten en -gebruik te verlagen met ongeveer een derde van het huidige gebruik in Nederland.¹²

De betrokken partijen uit de energiesector ondersteunen dit bid door investeringszekerheid te bieden middels langjarige afnamecontracten, zorgen voor de benodigde (gas)infrastructuur, zodat er een duurzame nieuwe bestemming wordt gegeven voor productie, opslag en transport van groen gas. Om in 2036 de genoemde 50% van de in de toekomst beschikbare mest om te zetten in groen gas met RENURE is een productiegroei van gemiddeld 22% per jaar nodig.

Voorgestelde aanpak

Deze versnellingaanpak is alleen realiseerbaar als de betrokken partijen hun investeringskracht, expertise, data(analyses) en netwerken bundelen én als er op passende wijze invulling gegeven wordt aan de benodigde randvoorwaarden. De sleutel om een doorbraak te realiseren ligt daarmee ook bij het Rijk. Wij

⁷ De rechtspraak over het intern salderen bij de beoordeling van de gevolgen van projecten voor de natuur wijzigt. Intern salderen mag niet meer worden betrokken in de zogenoemde voortoets, dus bij de vraag of een natuurvergunning voor een project nodig is. Intern salderen mag wel worden betrokken bij de vraag of een natuurvergunning voor een project kan worden verleend. <https://www.raadvanstate.nl/actueel/nieuws/december/rechtspraak-over-intern-salderen-wijzigt/>

⁸ Stikstofuitstoot en stikstofbeperkingen: wat is de schade? <https://open.overheid.nl/documenten/c130e6c2-a922-4619-9930-abd03d6837de/file>

⁹ Klimaatplan 2025-2035 <https://open.overheid.nl/documenten/1cc2dff1-ea3e-499e-b1e3-04bf487b649d/file>

¹⁰ Rapport Wennink https://www.rapportwennink.nl/downloads/rapport_wennink_12december2025.pdf

¹¹ Bij vergisting van 50% van 60 miljoen ton mest kan circa 600 miljoen kuub groen gas worden geproduceerd, waarvoor ongeveer 200 installaties van gemiddeld 150.000 ton productiecapaciteit nodig zijn. Het daadwerkelijke aantal benodigde installaties hangt af van initiatiefnemers en hun omvang.

¹² 30 miljoen ton digestaat worden verwerkt tot circa 60 miljoen kg stikstof in de vorm van RENURE. Dit staat gelijk aan een derde van de landelijk kunstmestgebruik in Nederland: https://www.staatvanlandbouwnatuurevoedsel.nl/kerncijfers/stikstofbalans-landbouw/#Aanvoer_2150

werken daarmee langs drie samenhangende sporen: richten, inrichten, verrichten. In elke fase beschrijven wij onze aanpak en maken wij concreet welke inzet we van het Rijk vragen.

Richten: identificeren van kansrijke initiatieven

Op korte termijn analyseren we hoeveel groen gas- en RENURE-installaties nodig zijn en welke locaties daarvoor het meest geschikt zijn, passend binnen de ruimtelijke afwegingskaders. Daarbij wordt het maatschappelijk- en politiek draagvlak expliciet meegenomen¹³, evenals het benutten en uitbreiden van bestaande mestverwerking- en -bewerkingsinstallaties en het versnellen van (vrijwel) vergunde projecten. Daarnaast kijken we welke infrastructuur aanwezig is, zoals het wegennet, het elektriciteits- en gasnetwerk en de bijbehorende capaciteit. Op deze manier kunnen we de meest kansrijke en optimale locaties aanwijzen voor mestvergistings.

Daarnaast formuleren we succescriteria en randvoorwaarden voor kansrijke initiatieven mét verdienperspectief. Door deze (data)analyses toe te passen, krijgen zowel overheden als initiatiefnemers vroegtijdig inzicht in haalbaarheid, schaalgrootte en lokale randvoorwaarden.

Wat vragen we vanuit het Rijk?

- Deze opschaling vraagt om bestuurlijke afspraken te maken tussen Rijk en provincies over het aantal installaties. Volgens voormalig mestverkenner Knops bestaat hiervoor reeds politieke bereidheid bij provincies.¹⁴ De genoemde (data)analyses kunnen hiervoor als input dienen voor deze gesprekken.
- Parallel kan het Rijk zoekgebieden aanwijzen voor (collectieve) mestvergistings en RENURE-productie, vergelijkbaar met RES-zoekgebieden voor zon en wind.

Inrichten: randvoorwaarden voor versnelling scheppen

Het is noodzakelijk om de juiste beleidsmatige en bestuurlijke randvoorwaarden te creëren. Dit vraagt om extra commitment en aanvullende afspraken met onze achterban. We besteden daarnaast ook extra aandacht aan het maatschappelijk en politiek draagvlak door directe stakeholders in de omgeving actiever te betrekken en informeren, onder andere via rondleidingen bij bestaande installaties.

Parallel werken we aan het vertalen van *best practices* in vergunningverlening naar een gestandaardiseerde aanpak, in samenwerking met de bevoegde gezagen en omgevingsdiensten. Daarmee worden omgevingsdiensten, gemeenten en provincies beter geïnformeerd om vergunningsaanvragen te kunnen beoordelen.

Waar mogelijk kan het Rijk via algemene regels in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) vergunningprocedures deels vervangen, zodat bewezen verduurzamingsmaatregelen sneller kunnen worden toegepast.

Wat vragen we vanuit het Rijk?

- Een interdepartementale aanpak voor groen gas en RENURE met de ministeries van LNVN, I&W, VRO en EZK, waarbij er een eenduidig loket wordt ingericht waar vragen over groen gasproductie en -installaties gesteld kunnen worden.
- Het waar mogelijk vergunningsvrij maken van bewezen verduurzamingsmaatregelen gerelateerd aan deze versnellingsopgave.¹⁵
- Het nemen van stimulerende maatregelen om groen gas met RENURE installaties met prioriteit aan te sluiten i.v.m. E-netcongestie.
- Een versnelling en stroomlijning van vergunningprocedures via implementatie van het EU-GRIDS package via een spoedwet en afstemming tussen bevoegde gezagen¹⁶

¹³ Een inventarisatie hiervan (door adviesbureau Ekwadraat) volgt binnenkort.

¹⁴ Advies mestverkenner Knops: <https://open.overheid.nl/documenten/4267951b-bd80-4103-ad5f-76d601796dea/file>

¹⁵ AMvB vergunningsvrije verduurzamingsactiviteiten: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2025/08/25/internetconsultatie-amvb-over-vergunningsvrije-verduurzamingsactiviteiten>

¹⁶ EU GRIDS: https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/european-grids_en

- Het aanwijzen van de projectbesluit-procedure uit de Omgevingswet als het instrument voor de functietoedeling aan locaties voor monomestvergisting, inclusief gecoördineerde vergunningverlening voor daaraan verbonden verduurzamingsinitiatieven als stalmaatregelen, groen gas- en RENURE productie. Dergelijke projecten kunnen aangemerkt worden als privaat initiatief dat samenvalt met publieke belangen waarvoor de ruimtelijke besluitvorming dus projectmatig wordt uitgevoerd. Het Rijk kan reeds starten om enkele concrete initiatieven uit te werken onder een projectbesluit per initiatief/locatie.
- Voer de bijmengverplichting zo spoedig mogelijk in en evalueer deze regeling tijdig, zodat - bij succes- de bijmengverplichting verder kan uitbreiden van 0,8 miljard m³ in 2030 naar 1,4 miljard m³ in 2035. Bereid daarbij ook een ambitieus doel voor 2040 voor om de markt tijdig voldoende investeringszekerheid te geven. Hierbij is het essentieel dat sectoren die reeds afspraken gemaakt hebben op gebied van energie, zoals de glastuinbouw, volledig gecompenseerd worden, zodat bestaande afspraken intact blijven.
- De ontwikkeling van stimulerend beleid voor RENURE-productie en bijbehorende toepassingen in de landbouw.

Verrichten: bundelen en inzet van expertise

Ten slotte willen wij actief bijdragen aan de totstandkoming van concrete projecten. Wij zullen daarom onze kennis en expertise bundelen in een landelijke aanpak om initiatiefnemers en bevoegde gezagen beter te begeleiden, zodat versnelling mogelijk wordt. We leveren informatie en praktijkervaringen in “hapklare brokken” aan initiatiefnemers, omgevingsdiensten, overheden, adviseurs en toezichthouders, onder meer door milieueffectendata te verzamelen, analyseren en structureren. De informatie wordt vervolgens vertaald naar een juridische routekaart, zodat wordt voorkomen dat elke aanvraag opnieuw het wiel moet uitvinden.¹⁷

Verder willen wij ons inzetten op structurele kennisdeling onder andere via masterclasses, zodat expertise breder beschikbaar komt. Een landelijke specialistische taskforce kan hierbij een sleutelrol vervullen, door vastgelopen initiatieven te ondersteunen en capaciteitstekorten bij bevoegde gezagen op te vangen.

Wat vragen we vanuit het Rijk?

- Oprichting van een landelijke taskforce met experts van omgevingsdiensten, NVWA met afvaardiging van bevoegde gezagen om projectbesluitvorming en vergunningverlening te ondersteunen. Het Rijk kan hiervoor de benodigde capaciteit financieren. Wij zullen hierbij ook ons aandeel leveren vanuit de private sector.
- Een interbestuurlijke samenwerking opzetten tussen betrokken ministeries, provincies, gemeenten en omgevingsdiensten ten behoeve van het versnellen van kennisuitwisseling en kennisontwikkeling met name op juridische en maatschappelijke aspecten

¹⁷ Deze juridische routekaart wordt opgesteld via het Regieorgaan Versnelling Innovatie Emissiereductie Duurzame Veehouderij.

Bijlage 1: Betrokken organisaties en hun rol

De uitvoering van deze versnellingsaanpak berust op een breed consortium van partijen uit de landbouw- en energiesector, ketenorganisaties, financiers en kennisinstellingen, bestaande uit:

Organisatie	Rol
	<p>Het hoofddoel van Rabobank in de agrarische sector is het begeleiden en financieren van de transitie naar een duurzame, toekomstbestendige landbouw. Hierbij maakt de bank gebruik van (bestaande) financieringsmogelijkheden, data-analyse voor de (financiële) haalbaarheid van potentiële mestvergistingsinstallaties en RENURE productie. Om tot potentiële geschikte locaties te komen ontwikkelen we samen met input van netbeheerders en andere partijen een interactieve kaart. Hiertoe zetten we de benodigde resources in. Naast inhoudelijke expertise faciliteren we het proces en benutten we ons netwerk om tot een brede coalitie te komen.</p>
	<p>Groen gas is voor LTO Nederland een integrale oplossing die meerdere maatschappelijke opgaven gelijktijdig adresseert: het verlicht netcongestie in andere sectoren, maakt de productie van circulaire meststoffen mogelijk en draagt substantieel bij aan de reductie van stikstof- en broeikasgasemissies. Juist deze samenhang maakt opschaling van mestverwaarding tot groen gas een strategische keuze binnen het landbouw-, energie- en stikstofbeleid.</p> <p>LTO Nederland is binnen deze versnellingsaanpak de trekkende partij vanuit de land- en tuinbouw. LTO brengt kennis, praktijkervaring, netwerk en beleidsinzicht in om de aanpak te laten aansluiten op de dagelijkse praktijk van boeren en tuinders én op de noodzakelijke keuzes bij Rijk, provincies en gemeenten.</p> <p>Als belangenorganisatie is LTO geen operationele marktpartij in mestaanvoer, verwerking of afname. Wel organiseert zij draagvlak, verbindt sectorpartijen, haalt knelpunten uit de praktijk op en agendeert de randvoorwaarden voor opschaling: versnelling van vergunningverlening, voldoende beleidsruimte, tijdige netaansluitingen, borging van emissiereductie en behoud van investeringszekerheid. Daarmee helpt LTO om te komen tot een uitvoerbare en breed gedragen actieagenda: van mest tot groen gas, duurzame energie en RENURE als hoogwaardige meststof</p>
	<p>De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. Voor de NVDE is groen gas een onmisbare schakel in het energiesysteem van de toekomst; een flexibele alleskunner, complementair aan de inzet van duurzame elektriciteit en warmte. Daarnaast biedt groen gas uit mestvergisting oplossingen voor de stikstofcrisis. En het kan helpen onze afhankelijkheid van kunstmest te verminderen.</p> <p>De NVDE is in dit voorstel het eerste aanspreekpunt voor de energiesector. Wij denken mee over hoe onze sector dit bod kan doen slagen, en hoe het bijbehorende beleidsinstrumentarium eruit kan zien.</p>

Het Platform Groen Gas is de gezamenlijke stem van bedrijven en organisaties die werken aan de verdere professionalisering en opschaling van groen gas productie en gebruik in Nederland. Het platform verbindt de hele keten – van boeren en producenten tot netbeheerders en energiebedrijven – om productie, infrastructuur en beleid op elkaar af te stemmen.

Als brancheorganisatie focust het Platform Groen Gas zich op drie taakgebieden in de groen gasketen:

1. Belangenbehartiging bij politiek, overheid en andere stakeholders
2. Bieden van een informatievoorsprong aan leden door het delen van kennis en netwerken
3. Afstemmen van gezamenlijke afspraken en acties over biograndstoffen, vergunningen, communicatie, infrastructuur, biogene CO₂, innovatieprojecten, verdienmodellen en public affairs

Platform Groen gas brengt kennis, expertise en praktijkervaring uit de vergistings- en vergassingssector samen. Dit gebeurt onder meer via expertgroepen, het programmabureau en groen gas masterclasses, die zich richten op het verbeteren van de randvoorwaarden en het vergroten van het verdienvermogen van de groen gasproductie.

NCM is als onafhankelijk kenniscentrum betrokken bij de versnellingsaanpak. NCM denkt inhoudelijk mee, biedt ondersteunende werkzaamheden aan, zoals het uitzoeken van verschillende onderwerpen gerelateerd aan de versnellingsopgave en kan een mogelijke rol spelen binnen de voorgestelde taskforce, bijvoorbeeld als aanspreekpunt, inhoudelijk deskundige op specifieke thema's en mogelijk zelfs als partner binnen de taskforce. Ook kan NCM een informerende rol spelen om de (voortgang) van de versnellingsopgave te verspreiden naar verschillende doelgroepen.

FrieslandCampina heeft een faciliterende en verbindende rol en stimuleert verduurzaming in de melkveehouderij door te belonen op resultaten. Zo wordt er €67 per ton vermeden broeikasgassen uitbetaald aan leden. Voor mestvergisting geldt een gemiddelde reductie van 70 gram CO₂eq./kg meetmelk. Ook op ammoniakreductie wordt €16 per ton beloond. Als brug naar melkveehouders informeert en motiveert FrieslandCampina hen om maatregelen zoals groen gas productie en RENURE-productie toe te passen, ondersteund door bestaande programma's en kennisdeling. Leden-melkveehouders halen kennis over maatregelen van Melkweb, hebben een klimaatdashboard die inzicht geeft van prestaties ten opzichte van vergelijkbare melkveebedrijven en kunnen deelnemen aan workshops. Middels projecten worden nieuwe maatregelen mét groepen melkveehouders getest en beproefd. Zo is bijvoorbeeld het biologisch aanzuren van mest om groen gasproductie potentie te conserveren in beeld, waarbij nog wel ruimte gemaakt dient te worden in beleid en regelgeving om toe te kunnen passen.

De Varkenshouderij:

- Neemt de verantwoordelijkheid voor een gecoördineerde aanvoer van de benodigde hoeveelheid mest, met focus op kwaliteit, timing en administratieve ontzorging.
- Neemt de verantwoordelijkheid voor de afname van de landbouwkundige restproducten die ontstaan na vergisting en verdere bewerking. Dit beperkt transportbewegingen en -kosten.
- Biedt ondersteuning bij het vinden van geschikte locaties, bijvoorbeeld via stoppende veehouderijen.

	<p>ZuivelNL werkt aan een toekomstbestendige sector die rekening houdt met de planetaire grenzen en zorgdraagt voor het verdienvermogen van de individuele melkveehouders. Dit doet ZuivelNL door regie te nemen en antwoorden te geven met een wetenschappelijk onderbouwd programma. ZuivelNL draagt daarom het volgende bij:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informatie geven aan de ledenorganisaties voor het informeren van hún leden, zijnde zuivelmedewerkende bedrijven en melkveehouders. 2. Wetenschappelijk en toegepast onderzoek mee helpen formuleren, uitzetten bij onderzoekinstellingen en (mee)financieren. <p>Deze tekst kan ingevuld worden mits wordt voldaan aan gestelde voorwaarden (o.a. een goed verdienmodel voor melkveehouders, een robuuste juridische borging van emissiereducties, behoud van Carbon Credits binnen de (primaire) keten, aansluiting bij ESG- en klimaatrapportage).</p>
	<p>Stichting Brancheorganisatie Kalversector (SBK):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neemt verantwoordelijkheid om te komen tot een gecoördineerde aanvoer van voldoende mest van goede kwaliteit. • Neemt verantwoordelijkheid om te komen tot een geborgde productie en afname van landbouwkundige producten uit mestvergisting en verwerking tot Renure- waardige producten. • Biedt de nodige ondersteuning ten behoeve van de uitrol van deze versnellingsopgave waaronder het vinden van geschikte locaties.
	<p>Voor energiebedrijven Vattenfall en Eneco is groen gas een belangrijk middel om klanten te helpen verduurzamen. De productie van groen gas moet daarvoor op gang gaan komen. Vattenfall en Eneco steunen daarom initiatieven die het aanbod van groen gas vergroten en kunnen investeringszekerheid bieden door het aangaan van langjarige afnamecontracten.</p>
	<p>Voor de invoeding van groen gas in het gasnetwerk werken regionale en landelijke netbeheerders samen om tot de meest geschikte oplossing per locatie te komen. Voor vergistingsinstallaties is vaak een nieuwe of zwaardere elektriciteitsaansluiting vereist, maar door de netcongestie is vaak geen capaciteit beschikbaar.</p> <p>In de oriëntatiefase (richten) leveren regionale en landelijke netbeheerders gegevens aan over waar en hoe groen gas kan worden ingevoerd in het gasnet (groen gas invoedingskompas). Deze informatie helpt bij het kiezen van kansrijke projecten. Ook geven regionale netbeheerders aan hoeveel ruimte er is op het elektriciteitsnet via de landelijke capaciteitskaarten. Daarbij is belangrijk om te weten dat deze ruimte vaak erg beperkt is.</p> <p>In de voorbereidingsfase (inrichten) moeten de betrokken partijen en het Rijk samen proberen prioriteit te krijgen voor capaciteit op het elektriciteitsnet voor de productie van groen gas.</p> <p>In de uitvoeringsfase (verrichten) zorgen de netbeheerders voor de aanleg van de benodigde energie-infrastructuur</p>

Bijlage 2 Resultaten op gebied van landbouw en energie

Landbouw

Dit bid draagt bij aan noodzakelijke landbouwtransitie richting een circulair grondstoffsysteem. Onbenutte kansen binnen de Nederlandse mestketen kunnen worden benut: momenteel wordt namelijk slechts 5% van de mest in Nederland vergist, tegenover 35% in Denemarken.¹⁸ Daarom willen betrokken partijen bij dit bid samenwerken aan een integrale versnellingsaanpak voor groen gasproductie.

Daarnaast draagt dit bid bij aan doelen voor reductie van stikstof. Onderzoeken van Wageningen Universiteit (WUR) laten zien dat een integrale aanpak met flankerende maatregelen, een ammoniakreductie in de keten van 43% tot 50% kan bereiken.^{19,20} Dit initiatief levert een structurele bijdrage aan deze integrale aanpak door de reductie bij de deelnemende landbouwbedrijven.

Met deze integrale versnellingsaanpak bieden we een van de bouwstenen om Nederland van het stikstofslot te halen. Wanneer de emissies binnen de landbouwsector worden gereduceerd, kunnen andere maatschappelijke urgente projecten vlotgetrokken worden, zoals huisvesting, natuur, defensie of de energietransitie. Een win-win voor het Rijk en de sectoren.

Daarnaast kan de productie van RENURE dienen als mineraal kunstmestvervanger. Dit kan leiden tot wel een derde minder gebruik van mineraal kunstmest in Nederland.

Dit initiatief draagt bij aan het realiseren van klimaatdoelstellingen, omdat methaanemissie gereduceerd wordt. Als 50% van de beschikbare mest in 2036 wordt omgezet naar groen gas, geeft dit een reductie van ~3,8 Mton CO₂eq. Dit is hoger dan de ambitie onder de bijmengverplichting voor zijnde 2,85 Mton CO₂eq.²¹ Daarnaast wordt door het gebruik van RENURE een reductie van ~33% van kunstmest voorzien, inclusief de uitstoot welke gepaard gaat met productie en transport.

Energie

Dit bid draagt bij aan het vormgeven en versnellen van de energietransitie. Door de bijmengverplichting zo spoedig mogelijk in te voeren en een tijdig evaluatiemoment in te bouwen, kan de regeling (bij succes) mogelijk uitgebreid worden van 0,8 miljard m³ in 2030 naar 1,4 miljard m³ in 2035. Daarbij is ook een ambitieus doel voor 2040 essentieel om de markt tijdig voldoende investeringszekerheid te geven. Met een geschatte bijdrage kan een productie van circa 600 miljoen m³ groen gas worden gerealiseerd, waardoor de totale productie van groen gas kan verdrievoudigen. Dit levert een belangrijke bijdrage aan energiezekerheid en strategische autonomie in een geopolitiek onzekere tijd.

Daarnaast biedt deze ontwikkeling een duurzame bestemming voor bestaande aardgaslocaties en de bijbehorende infrastructuur, zoals voor productie, opslag en transport. Gezien de toenemende E-netcongestie en geopolitieke onzekerheid wordt duidelijk dat Nederland naast het behalen van klimaatdoelen ook nu al oplossingen nodig heeft om het energiesysteem stabiel te houden en de energieonafhankelijkheid te versterken.²²

¹⁸ NCM: [In 2024 werd 35% van de Deense mest verwerkt tot biogas](#)

¹⁹ Luuk Gollenbeek et al., *Berekeningen emissies en economie voor verschillende scenario's voor verwaarding van rundveemest (2022)*, tabel 5.27 op pagina 42, scenario's 4.2 en 7; Zie: <https://edepot.wur.nl/569408>. De twee scenario's waarin stalmaatregelen worden gecombineerd met vergisting en strippen leiden tot 43% en 50% reductie in ammoniakuitstoot.

²⁰ Verdoes, N., Casu, F., van Gastel, J., en Hekkert, G. (2023). *Berekeningen over emissies, massabalansen en economie bij gezamenlijke monomestvergisting – scenariostudie voor energiecoöperatie Wijnjewoude*. tabel 3 op pagina 11, scenario's 2a en 2b Zie: <https://edepot.wur.nl/640987>. Deze studie analyseert de emissies van ammoniak en broeikasgassen in de mestketen voor verschillende scenario's van centraal vergisten van rundveemest afkomstig van 26 bedrijven in en rondom het dorp Wijnjewoude. De studie laat een gemiddelde ammoniakuitstootreductie van 46% zien.

²¹ Wet bijmengverplichting groen gas: <https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK025362>

²² Rapport Wennink https://www.rapportwennink.nl/downloads/rapport_wennink_12december2025.pdf